

Xela Arias, narradora

RAMÓN NICOLÁS (IES CASTELAO-VIGO)

Xela Arias, narradora

Introdución

- **Escritora precoz:** as primeiras tentativas en prosa da infancia (conservadas) (9 – 10 anos)
- **O primeiro galardón:** “A fraga dos paxaros faladores e a fraga leopardicia” (11 anos) e unha entrevista.
- **Outros textos:** “A negrura da aldea” e “Por anticipado recaída dun mal que impide o voo”, en *Faro de Vigo* (1986)
- **Un relato erótico:** “Que si, que si” (en *Contos eróticos. Elas, Xerais*, 1990)
- **Unha novela (inacabada?):** *Non te amola!* (inéxito ata 2021, Ed. Galaxia-Consello da Cultura Galega)
- **Final:** A súa “Manda testamentaria”

Xela Arias, narradora

Introducción:

- Perfil creativo poliédrico.
- Cuantitativamente escaso, cualitativamente interesante
- Obxectivo: dar conta dos textos menos coñecidas e/ou divulgados

Xela Arias, narradora

Primeiras tentativas (conservadas)

- Orixe dos textos
- Preservación (Legado Fco. Fernández del Riego, Casa Galega da Cultura, Biblioteca Penzol).
- Descrición: corpus conformado por 16 textos.
- Dúas calas: "O hórreo" e "Quen son eu"
- Significado desta descuberta.

COMO SON EU

Eu chámome Xela, 9 anos, minha
mãe diz que eu sou uma trasteira, mas não
li qualquer caso que eu sou boa.

Vivo em Vigo, mas sou de Lugo.

Tanto quero pra logo vermos o trem.

Enfim, dando o voto, quero ganhar de
tirar-me a ele e ir a ver todas as terras.

Depois estudaria a carreira de exploradora
e iria por aí a explorar novas terras.

¡ESQUE SON EU!

¡E SEREI NA!

¡VIVA-EU!

Xela Anas Costas

Graduada Lúdica

9 anos

= Os horeos =

Os horeos teñen moitos nomes.

Os horeos son pra meter o millo principalmente, despois tamén se meten os queixos, os cabazos, o centeo e outras moitas cousas.

Como me gustan moito os horeos e parece-me que son moi aros boulle a facer un conto que se chama así:

O horeo e o neno

Era unha vez un neno que era mozo tristo que un día meteu-se no horeo e dixo: - E se encontro un fantasma que.

Pois íl seguiu pra diante e cando estaba as oscuras íba a coller queixo e encontrou un rato e escapou polo escaño e despois cando estaba abaixo dixo:

- Dille que obedecer a nai que

senon minade un dia anos de
comer un rato.
E así acabou o conto e a
minha redacción.

Xela Frias Castañón
Graduada Sandoma 9 años

Xela Arias, narradora

O primeiro galardón:

“A fraga dos paxaros faladores e a fraga leopárdica”

Primeiro premio na sección “Contos de nenos”

(de 10 a 15 anos) do VI Concurso de contos infantís

“O Facho” (1973).

-Mínimo achegamento.

Unha vez rematado este esquema, que fora matinado e escrito polos catro actores, pensouse en dotalo dun contido expresivo máis audaz. Os personaxes, aínda sendo deste tempo, actuaban na vida seguindo unhas normas que viñan de ben atrás, no tempo e mais no espazo. De contado, pensouse en traducir a Eurípides —o autor grego que tratou o primeiro este tema de guerra que lle fan as leises á liberdade humana, da guerra que se fan moral e espírito—, metendo as ricas imaxes do mundo mitolóxico no noso mundo cotián.

Xa que logo, temos por unha banda, o mundo de Anselmo, cheo de brutalidade, e, pola outra, os ensaios que nos presta o mundo de Eurípides, arcano e maxestoso. Amos e dous, noustante, complementase, pódolle peito a unha mesma custión: ¿habitan as ideas do home dentro de si mesmo, ou atópanse nalgún lugar celeste, fora da materia?. E tamén: ¿somos nós, vida e corpo, ou somos outros alleos, obedecendo a estrañas leis?

Mundo e transmundo, realidade e ensoño, personaxes espido e seres enmascarados, velahí a caguiña deste «Ipólito» ferido do mal do noso tempo que chamamos alienación.

A FRAGA DOS PAXAROS FALADORES E A FRAGA LEOPARDICIA

Fai xa certa cantidade de anos, non sei cantos, estaba eu na miña casa de Xemil e tiven unha idea: ir viaxar e esprorar o mundo.

Pois ben, escomencéi a facer as maletas recollendo todos os meus terbellos. Metín as maletas e bulsas no ascensor e baixéi. Abrín o coche, e a correr. Iba a 200 por hora.

(Este coche meu é un «Leopardo a reacción» que inventaron uns científicos amigos meus. Que, por certo, dixéronme que puxera anuncios e dixera ás xentes que no seu laboratorio teñen unha medicina que o que tome durará millóns e millóns de anos. Este laboratorio está na rúa Saturno, número 20, piso 100.000. Así que, o que queira vivir millóns de anos xa sabe a onde dirixirse).

Cheguéi a unha fraga. Pro esta fraga era pequena. E os seus únicos habitantes eran paxaros faladores. Os cales, arrodeáronme según cheguéi. (Eran moi grandes, como xigantes). E un que estaba traxeado con camisa branca, levita negra e calzón froleado, díxome:

—Pirris, Pío-Pío, pos turistis exangos.

Que quere decir: «Os Pío-Pío saúdan aos turistas estranxeiros».

Eu estiréi a man pra decir «encantada de conocele». Pro el alargóu a pata. E eu, asustada, preguntéi:

—¿Qué significa?

—Pío-Pío quer tristar paspa.

O que quere decir: «Pío-Pío quere chocar as patas».

Eu estiréi a miña perna e déille un bico. El quíxome dar o seu bico, pro co grande peteiro que tiña el esganifóume a cara. Botéi un berro:

—¡Ai!

Eles botáronse a rir a gargalladas.

Cando menos o pensaba eu chegaron dúas cigoñas e trouxéronme amorotes, laranxas e follas de árbores con cagallas de rato. Comín os amorotes e as laranxas. Díxenlles que as follas de arbre con cagallas de rato non eran usadas na miña Terra pra comer.

Logo, trouxéronme a caracola dunha arbre e rubíronme a el botándome axiña polo ar pra que voara eu. Naturalmente, caín ao chan. Eles botáronse outra vez a rir a gargalladas.

O paxaro de levita negra, que era o xefe, díxome:

—Pavis exangos, sin ver aletegar.

Cousa que quere decir: «persoas estranxeiras non saben voar».

Eu díxenlles:

—Na miña Terra somentes voan os paxaron e os avións. As persoas non voamos; pois non temos áas. Penso que vostedes debíanse decatar de que eu non teño esas prumas que así ensarilladas semellan mesmamente follas de rosas, que son as áas, e por eso non podo manterme no ar nin tan xiquera medio minuto. Agora, se vostedes me permiten, voume.

—Xes, xes —me dixeron eles— que quere decir: «Sí, sí».

Mais, de sutaque, decatéime que tiña desaparecido o meu coche.

—Ai meu coche queridoño! ¡Costóume 100.000 pesetas e as pernas cansas de rubir hastra o piso 100.000 con 100.000 escaleiras en cada piso! ¡Ai, de mín! Lambóns: ¿onde mo botaron?.

Botéi a correr e de repente aparecín xa noutra fraga. Esta chamábase a Fraga Leopardicia; porque estaba habitada por leopardos.

Todos estaban vestidos con mantos de cor amarelo forte con pintas mouras. Cando chegí a pe deles o máis grande prantóuse diante de min e conducíume a uns arbres e mandóume sentar, facéndome unha reverencia.

Eu sentéime e el fixo o mesmo.

Unha fileira india de leopardos desfilou por diante min chiflando por unhas gaitas feitas de ferraña. Logo, pasaron leopardos e leopardas que máis tarde axuntáronse por parellas, e ao pasaren a carón nosa os machos abrían as súas bocas, amosaban os dentes branquísimos e afiadísimos e bruaban:

—Grrrrrrr.

Cando rematou toda aquela requilloria contéille ao leopardo xefe o que me pasara denantes de chegar a aquela fraga. El ofrecéume dous leopardos pra poñer debaixo dos meus pés pra que me levaran ao meu coche. Porque estes leopardos tiñan moi bon olfato e ao mellor acertaban con el.

Púxenme sobor deles coma se foran uns patíns de patinar. E, correndo, nun istante, leváronme cabo do meu cochiño querido.

Funlle dar unha aperta de contenta e resulta que... aquel coche era de manteiga.

—¡Insultáronme. ¡Ai, ai!. ¿Qué farei de min?.

Corrín e corrín hastra chegar ao país dos magos. Petéi en todas as portas. E ao cabo atopéi un home que tiña gana de traballar.

Conteille o que me acontecera pouco tempo antes.

—Eu, por medio da maxia, podo voltar o teu coche en coche normal, como era el antes. E, se queres, tamén te podo poñer nun alustre aló na túa Terra.

—Gracias, meu amigo!. Agradeceríallo moito. Estes países non son do meu xeito.

Fomos ao lugar onde quedara o coches feito unha beluga de manteiga.

O mago dixo.

—Cam, pas, titus leirocus mecus tracus leven terres lustus. ¡Jéper!.

E eu aparecín na miña casa.

Cando ía botar fora da miña casa pra ir cabo duns amigos de meu e contarlles todo o que me acontecera... ¡Despertéi!

Resulta que todo fora un sono. ¡Qué desilusión!

Xela Arias Castaño

Primeiro Premio na sección «Contos de nenos» (de 10 a 15 anos), do «VI Concurso de contos infantís» «O Facho» (1973).

ENTREVISTA CON XELA

Xela Arias é unha nena de once anos.

Xela Arias pensa, fala e escribe —moi ben por certo— en galego.

Moita culpa de todo esto tena o seu pai, noso querido amigo Valentín Arias, un dos milllores traballadores do ensino que hai hoxendía en Galicia.

Xela Arias é ademáis irmá do escritor con obra publicada máis novo de Galicia: Xohán Arias —nove anos— que co seu libríño de contos **Carliños e o abó** incorpora unha voz infantil ó panorama da literatura galega contemporánea.

Xela Arias acaba de gañá-lo concurso de contos pra nenos que patrocina a sociedade cruñesa O FACHO, co conto **A fraga dos paxaros faladores e a fraga leopardicia**.

A Asociación Cultural de Vigo congratúlase do éxito da filla dun socio, e por medio deste boletín quere facer chegar a súa máis sincera e afervoadada noraboa a Xela. O mesmo tempo fai votos pra que o seu exemplo se estenda entre os fillos dos nosos socios, por ben de Galicia e da cultura galega.

Veleiquí a nosa entrevista coa xentil gañadora:

ACV.— ¿En qué lingua escribes millor, en galego ou en castelán?

Xela.— En galego.

ACV.— ¿Cómo estás millor agusto, falando en galego ou castelán?

Xela.— En galego.

ACV.— ¿Cáles foron os motivos que te levaron a concursar?

Xela.— O meu pai díxonos que había un concurso de contos e que él creía que podíamos concursar.

ACV.— A túa opinión sobor deste concurso, ¿cál é?

Xela.— Pareceme importante porque todos os que concursan aprenden a escribir mellor na súa lingua.

ACV.— ¿Pensas seguir escribindo?

Xela.— Sí.

ACV.— ¿Qué che gustaría ser no día de mañá?

Xela.— Maestra de párvulos (en Galicia).

ACV.— ¿Por qué?

Xela.— Porque esí aprenderíalles aos nenos a falar e escribir na nosa lingua xa dende pequeniños.

Veleiquí o conto de Xela, que ofrece ós nosos socios a xentileza do FACHO:

Aclaración a unha nota: No Boletín anterior, ó final do traballo do Pai Seixas, **O bispo Lago e a liturxia galega**, insertábase unha nota despois da firma. Hoxe queremos facer constar que a tal nota non é do autor do artigo, senón unha engadega dos redautores deste Boletín da ACV.

Entrevista *Faro de Vigo*, Julia C. Hortigüela, maio 1974.

—Las bases del concurso
las trajo mi padre, me las
enseñó y dijo que si quena
que escribiera. Más que nada,
él quería que me acostumbrara
a redactar trabajos
más largos, porque entonces
estaba escribiendo
unos cuentos muy pequeñitos,
de una cuartilla, o de
menos.

El ahora premiado pasa
de los dos folios. Se titula
"A fraga dos paxaros e a
fraga leopardina". Le salió
de un tirón, justo dos días
antes de que se acabara el
plazo de entrega.

EL TEMA DEL CUENTO

—Es que yo tengo que
hacer las cosas en el momento,
de lo contrario no
soy capaz de seguir; si lo
dejo para mañana, ya no
lo acabo; es por eso que tuve
que escribirlo en un día.

Y no me gustó nada, nada,
nada. Me parecía demasiado
malo par a mandarlo.

Después, mi padre me dijo
que estaba bastante bien,
pero yo seguía pensando
que no valía. Por eso no me
esperaba el premio. Ahora
voy a escribir con más frecuencia.

Xela Arias, narradora

- Consérvase, ao que non tiven acceso pero que a familia considera de escaso interese por resultar un tanto tópico: “A negrura da aldea”.
- Relato “Por anticipado recaída dun mal que impide o voo” (*Faro de Vigo*, “Pharo The Bego”, 8 de marzo de 1986).
- Breve comentario.

Neste caso há um espasmo de r: a que me interessa.

It is not clear from the text whether the
it is possible, if not, then not possible

A felicidade: *quê melhor lugar para desfrutar?*

pois o meu canto oubeaba no espaço
as plumas metálicas e douradas e

E eu deste xeito amigo a tua muller na man recórdate agradéczoche estes lúcidos instantes de amor en que naufragabas ó final, hoxe, cando todo se cumpre, e o teu dezoito vai incorporado na concurrencia coa que nos, definitivamente decidiches non facer nada. Lástima. Saudos.

Xela Arias, narradora

Contos eróticos. Elas, "Que si, que si" (Xerais, 1990)

- Breve comentario: o erotismo (que non é en *Tigres coma cabalos.*)

NARRATIVA

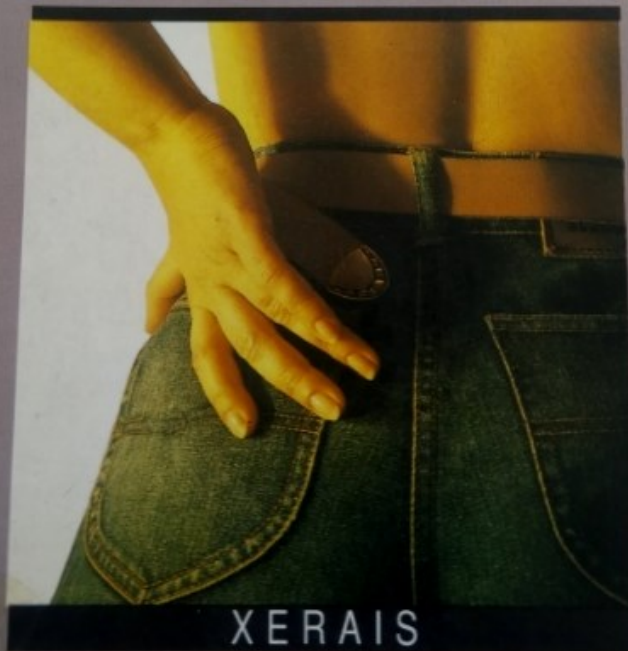
Contos eróticos/Elas

Xela Arias, Luisa Castro

Margarita Ledo, M.ª Xosé Queizán

Ana Swarz, Helena Villar

Manuel Guede

XERAIS

Xela Arias, narradora

Non te amola! (Galaxia e Consello da Cultura Galega, 2021)

- Xénese do libro.
- Temática.
- Perspectiva.
- Descuberta dunha narradora de maior alento.

Libros para compartir

Non te amola!

XELA ARIAS

EDITORIAL GALAXIA

ILUSTRACIÓN: Luz Beloso

Xela Arias, narradora

Final: “Manda testamentaria” (moi pouco coñecido) e revela a importancia, que depositou sempre na lingua galega.

- Fonte:
- *Un futuro para a lingua*, de Xosé Sánchez Puga e Xosé González Martínez, Xunta de Galicia, 2002.
- Cortesía da Fundación Penzol e Malós Cabrera. Na exposición da Casa Galega da Cultura.

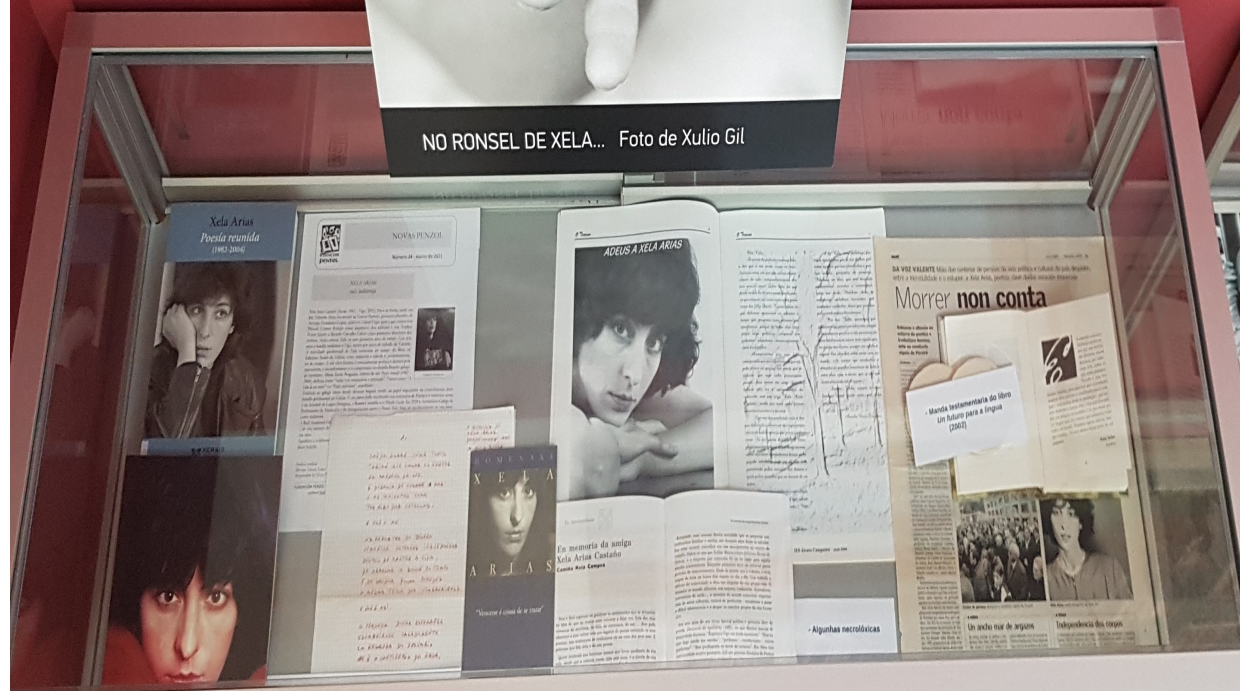
E ademais convosco
herdades tamén pa-
sos que, tan xuntos,
tan diversos, outros
deramos, por falar-
mos, nós, todos os
que axiña pasamos.
Facede o que ben

mellor vexades, pero pídovos que conveñades
amarrar forza precisa e combinada para o com-
bate —tras tantos aínda en pendente— por ani-
mar, iluminar e sumar vida a esta que nos arre-
fría cos tempos xa pasados e os que están por
vir: lingua que nós somos, que sobamos, entre
todos inventada. Tomádea agora: dobrar, mar-
car, ventilar... Só non afastar (baixo pena de vos
rematar).

Xela Arias
Escritora

NO RONSEL DE XELA... Foto de Xulio Gil

Moitas grazas!

